

A hazai lakosság életstílus alapú szegmentációja – módszertani szempontok

Dr. Nagy Ákos András – adjunktus, PTE KTK Marketing és Turizmus Intézet;
nagy.akos@ktk.pte.hu

EFOP-3.6.1-16-2016-00004 „Átfogó fejlesztések a Pécsi Tudományegyetemen az intelligens szakosodás megvalósítása érdekében”

Jelen poszter célja annak bemutatása, hogy milyen módszertannal azonosítottunk életstílus csoportokat Magyarországon. Az elemzésbe bevont 15-74 éves minta (n=1833) nem, kor, iskolai végzettség és település típus szerint reprezentatív arányoknak megfelelően került súlyozásra.

Főbb kapcsolódó eredmények:

A mérések során a 2003-ban kifejlesztett ÉletstílusInspiráció modellt (Törőcsik és Szűcs 2004) alkalmaztuk, amely alapvetően két dimenzióban, az életstílus-mérések hagyományos elemeként használt értékorientációban és az akkor újdonságként bevezetett és azóta is egyedülálló közelítésként használt élettempóban vizsgálja a fogyasztói életstílust. Az értékorientáció értékeinek meghatározásához a Schwartz-féle értékészletet (1992) használtuk, az élettempó értékeinek meghatározásához pedig a saját attitűdállításokat.

Újdonság a jelenlegi eredményekben, hogy a két alapvető dimenziót a pontosabb kép megrajzolása érdekében négy faktorra bontottuk, vagyis jelen projektben az elemzések során már négy látens változóval dolgoztunk, amelyek közül kettő az élettempóhoz (gyors és lassú dimenziók), kettő pedig az értékorientációhoz (modern és tradicionális) kapcsolódik.

Az attitűdállítások esetén annak érdekében, hogy a válaszok között jobban érvényesülhessenek az egyéni különbségek, és az általános válaszadói hajlandóság kiszűrhető lehessen, azzal a módszerrel éltünk, hogy valamennyi válaszadó esetében a saját, egyéni átlagos állításokkal való egyetértésének mértékét kivontuk az adott állítással való egyetértés mértékéből.

A faktorelemzésbe összesen 40 attitűdállítást vontunk be, melyek közül az értékek tekintetében 16, míg az élettempó szempontjából 14 volt alkalmas arra, hogy valamely faktorba besoroljuk. Ehhez a főkomponens analízist választottuk, varimax rotációt alkalmazva. Az értékek esetében 55,56%-os magyarázó erővel rendelkezik a kétfaktoros megoldás, míg az élettempó esetében 46,87%-kal. A kommunalitás értékek mindkét esetben döntően 0,45 és 0,67 közöttiek voltak. A szokásosan használt KMO teszt 0,709-es (az értékek esetében) és 0,860-as (az élettempó esetében) értéke jónak tekinthető, így a faktorelemzés eredménye elfogadható volt, a két dimenzió kialakítása megtörtént.

Az elemzés alapján az alábbiak szerint írhatók le a dimenziók:

- tradicionális értékrend: becsületesség, környezetvédelem, boldogságra és szabadságra törekvés, biztonság, segítségnyújtás és a hagyományok tisztelete,
- modern értékrend: változás, kaland, kreativitás, siker, gazdagság és hatalom elérése,
- gyors élettempó: ambiciózus gondolkodás, digitalizálódás, újdonságkeresés, izgalom, aktív életmód,
- lassú élettempó: passzív és lassú életmód, kimaradás, állandóságra törekvés, ragaszkodás.

Az elemzés eredményét az alábbi táblázatok szemléltetik a bent maradt állításokkal együtt.

Értékek faktorelemzése		
	Tradicionális	Modern
becsületesség	0,834	0,065
a környezet védelme	0,781	0,189
öröm abban, amit teszek	0,773	0,231
segítségnyújtás más embereknek	0,747	0,201
biztonságos körülmények között élni	0,736	0,123
a hagyományok tisztelete	0,678	-0,036
saját döntések, hogy szabad legyek	0,675	0,355
egyenlő lehetőségek, egyenlő bánásmód	0,654	0,283
jól érzem magam	0,630	0,313
új, változatos dolgok kipróbálása	0,244	0,773
kalandok, érdekes élet	0,059	0,711
új dolgok kitalálása, kreativitás	0,252	0,685
sikeresség, elismertség	0,342	0,678
képességek megmutatása, hogy nagyra becsüljenek	0,334	0,653
gazdagság, pénz	0,171	0,645
hatalom mások felett	-0,348	0,560
Extraction Method: Principal Component Analysis. Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.		
a. Rotation converged in 3 iterations.		

táblázat 1 A factor-analízisben bentmaradt értékek

Élettempó faktorelemzése		
	Gyors	Lassú
Nagy teljesítményeim még előttem állnak	0,80	-0,146
Élvezem a digitális világot	0,796	-0,116
Keresem az újdonságokat	0,791	-0,164
Szeretek mindenhol ott lenni, pörögni	0,728	-0,227
Legjobb a virtuális térben tölteni az időt	0,616	0,399

Sokat utazom külföldre	0,421	0,119
Tudom, mit akarok a jövőben	0,401	-0,232
Inkább csak szemlélem a világot	-0,115	0,731
Másokhoz képest lassan élek	-0,254	0,73
Kimaradok a dolgokból	-0,130	0,728
Jobb szeretem mások életét élni a filmek nézésével.	0,258	0,652
Nem értem ezt a mai világot	-0,142	0,636
Az a legjobb, ha minél kevesebb dolog változik	-0,191	0,569
A háziállatok a legjobb barátaink	0,055	0,324
Extraction Method: Principal Component Analysis. Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.		
a. Rotation converged in 3 iterations.		

táblázat 2. A factor-analízisben bentmaradt attitűd állítások.

A csoportok meghatározásához először egy hierarchikus klaszterelemzésre került sor, amely a Ward-féle módszerrel hozta létre a klasztereket. Az eredményül kapott dendogramot megvizsgálva döntöttünk végül a megfelelő csoportszámról, amit így 9 csoportban definiáltunk és erre vonatkozóan K-közepű klaszterelemzést végeztünk.